

ARTYKUŁY

PERSPECTIVA

LEGNICKE STUDIA TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XXIII 2024 nr 1 (44) s. 5-20

Ks. STANISŁAW ARASZCZUK*

POSŁUGA KATECHISTY W DOKUMENTACH I PRAKTYCE KOŚCIOŁA. PERSPEKTYWA POLSKA

THE MINISTRY OF THE CATECHIST IN CHURCH DOCUMENTS
AND PRACTICE. POLISH PERSPECTIVE

Abstract: One of the main topics of discussion currently taking place in the Church in Poland concerns the regulations related to the ministry of the catechist, introduced by Pope Francis in his *motu proprio Antiquum ministerium*, promulgated on 10 May 2021. According to the papal document, the ministry of the catechist is intended for both men and women, and the task of catechists is to collaborate with priests. In carrying out their ministry, catechists can lead community prayer, particularly the “Sunday liturgy in the absence of a priest or deacon”, minister to the sick, officiate at funerals, coordinate pastoral initiatives in the parish, and assist the poor. It is the responsibility of diocesan bishops to ensure the appropriate formation of candidates for the ministry of the catechist and to assess the needs of the community and the skills of the candidates. Catechists must have adequate biblical, theological, pastoral, and pedagogical preparation, as well as demonstrate human maturity. Therefore, dioceses should establish catechist schools. The ministry of the catechist has been known in the Church since its beginnings, although it has been carried out in different ways throughout history. Initially practiced by lay faithful, it later became reserved for those preparing for ordination. Vatican II reintroduced the renewal of ancient church ministries, understood as permanent ministries also available to lay faithful, and the ministry of the catechist is one such ministry.

Keywords: catechist, religious instruction teacher, lay missionary, new evangelization, parish pastoral work.

* Ks. Stanisław Araszczuk – kapłan diecezji legnickiej, profesor zwyczajny, kierownik Katedry liturgiki, homiletyki i kultury muzycznej Kościoła Papieskiego Wydziału Teologicznego, ORCID: 0000-0002-9168-7551; e-mail: araszczuk@pwt.wroc.pl.

Jednym z głównych tematów dyskusji, która odbywa się w Kościele w Polsce, jest przygotowanie regulacji związanych z posługą katechisty, którą papież Franciszek wprowadził w ogłoszonym 10 maja 2021 r. *motu proprio Antiquum ministerium*¹. W dokumencie tym papież postrzega posługę katechisty w kontekście charyzmatu i powołania, ponieważ

Duch wzywa również dziś mężczyzn i kobiety, aby wyruszyli w drogę, wychodząc na spotkanie wielu, którzy oczekują na poznanie piękna, dobra oraz prawdy wiary chrześcijańskiej².

Obecnie w Episkopacie Polskim trwają prace nad przygotowaniem odpowiedniego dokumentu. Zaangażowane są w nie trzy podmioty: Komisja Wychowania Katolickiego, Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów oraz Zespół ds. Nowej Ewangelizacji. Dokument będzie zawierał opis posługi katechisty, lektora i akolity, wskazania dotyczące powoływania kandydatów do tych posług, a także zasady formacji.

W odnowie soborowej podkreśla się, że różnorodne posługi w Kościele mają swoje źródło w Chrystusie:

Celem pasterzowania Ludowi Bożemu i jego nieustannego pomnażania Chrystus Pan ustanowił w swoim Kościele rozmaite posługi, które nakierowane są na dobro całego Ciała³.

Posługa katechisty nie jest związana w bezpośredni sposób z przewodnictwem celebracji liturgii, ale katechiści mogą czynnie w niej uczestniczyć, wypełniając liturgiczne funkcje.

W świetle dokumentów odnowy soborowej katechiści zdobyli dla swej posługi teologiczne uzasadnienie istnienia i stali się ważnym elementem w dziele ewangelizacji. Jest to posługa stała, którą przyjmuje się tylko raz, choć długość i sposób jej sprawowania powinny być regulowane według wymogów duszpasterskich. Jest to posługa przeznaczona raczej dla tych, którzy uczestniczą w różnych formach apostołatu, a nie dla tych, którzy uczą religii w szkole.

Pierwszym obszarem apostołstwa katechisty jest przepowiadanie i formacja wiary. Dlatego rodzą się pytania, na jakie aspekty posługi katechisty zwracają uwagę dokumenty Kościoła i jak tę naukę Kościoła można realizować w Polsce? Główną tezą jest stwierdzenie: dokumenty Kościoła ukazują posługę katechisty jako integralną część ewangelizacji; posługa ta może przyczynić się do ożywienia duszpasterstwa parafialnego w sytuacji kryzysu powołań kapłańskich. Dlatego

¹ Por. FRANCISZEK. *List apostolski w formie motu proprio Antiquum ministerium* (10.05.2021). <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20210510_antiquum-ministerium.html> [dostęp: 5.04.2024].

² *Tamże* p. 5.

³ SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele Lumen gentium* (21.11.1964) p. 18.

ustanowienie katechistów w warunkach Kościoła w Polsce wymagać będzie dokładnego sprecyzowania zakresu ich posługi w duszpasterstwie parafialnym.

1. KIM JEST KATECHISTA

Ewangelizacja prowadzona przez Kościół na przestrzeni ostatnich dwóch tysięcy lat pokazuje w sposób ewidentny, jak bardzo skuteczna była misja katechistów. Nie tylko ci, którzy przyjęli święcenia podejmowali zadania związane z ewangelizacją, ale też wiele osób świeckich, mężczyzn i kobiet, poświęciło swoje życie dla głoszenia nauki Chrystusa. Bp A. Siemieniowski, opisując nowotestamentowe posługi hierarchiczne i charyzmatyczne, przypomina słowa Listu do Efezjan (Ef 4,11), w którym św. Paweł wymienia pięć posług: apostołów, proroków, ewangelistów, pasterzy i nauczycieli. Kiedy w Antiochii „pozyskano wielką liczbę ludzi dla Pana”, sprowadzono z nieodległego Tarsu Pawła. A ten wraz z Barnabą „[...] pracowali razem w Kościele, nauczając wielką rzeszę ludzi” (Dz 11,26). Innym ciekawym przykładem nauczania, tym razem nie na wielką skalę, ale raczej w niewielkiej grupie domowej, jest dzieło Pryscylli i Akwili. Pamiętamy, że po tym, jak wyszły na jaw poważne braki formacyjne Apollosa z zapałem ewangelizującego w Efezie, „Pryscylla i Akwila wzięły go ze sobą i wyłożyły mu dokładniej drogę Bożą” (Dz 18,26)⁴.

Termin «katechista» funkcjonował w polskiej literaturze misjologicznej prawdopodobnie jako kalka językowa z języka francuskiego już od XIX w.⁵ W XX w. używany był przez polskich misjologów, by odróżnić „katechetów” z krajów misyjnych, głównie z Afryki, od katechetów – nauczycieli religii w szkołach w Europie. W kręgach misjologicznych i misyjnych słowo to zostało prawdopodobnie spolonizowane przez pierwszych polskich misjologów, którzy jeszcze przed wojną

⁴ Por. A. SIEMIENIEWSKI, M. KIWKA. *Chrześcijańskie ruchy charyzmatyczne: nowość czy kontynuacja tradycji?* Poznań 2019 s. 55.

⁵ Słowo to niektóre dawne słowniki podają jako funkcjonujące w języku staropolskim w znaczeniu «katecheta». Por. *Słownik języka polskiego*. T. 3. Red. W. Doroszewski. Warszawa 1961 s. 617 (mowa jest tam o staropolskim użyciu słowa «katechista» w odniesieniu do katechetów innych wyznań); *Słownik języka polskiego wydany staraniem Orgelbranda*. T. 1. Wilno 1901 s. 479 (gdzie «katechista» określony jest jako «nauczyciel lub wykładowca katechizmu»). Nie ma tego słowa w nowszych słownikach, zarówno z lat 60., 70., 80. jak i 90. XX w. Por. S. SZOBER. *Słownik poprawnej polszczyzny*. Warszawa 1969; *Mały słownik języka polskiego*. Red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka. Warszawa 1969; S. JODŁOWSKI, W. TASZYCKI. *Słownik ortograficzny i zasady pisowni polskiej*. Wrocław 1974; *Słownik ortograficzny języka polskiego wraz z zasadami pisowni i interpunkcji*. Red. M. Szymczak. Warszawa 1975; *Słownik języka polskiego*. T. 1-3. Red. M. Szymczak. Warszawa 1978-1981; *Słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Red. W. Doroszewski. Warszawa 1980¹⁴; *Nowy słownik ortograficzny PW N z zasadami pisowni i interpunkcji*. Red. E. Polański. Warszawa 1997. Słowniki te podają tylko słowo «katecheta». Por. W. KLUIJ. *Rozwój polskiej terminologii misyjnej na przykładzie słów «katecheci/katechiści»*. „Collectanea Theologica” 75:2005 nr 4 s. 208.

studiowali misjologię w Niemczech, Francji lub Włoszech w tamtejszych językach. Słowa tego już od pewnego czasu używały niektóre kręgi w polskich środowiskach misyjnych i misjologicznych. Jan Paweł II odwołał się do tego rozróżnienia w adhortacji *Catechesi tradendae*⁶, skąd następnie termin «katechista» trafił do encykliki *Redemptoris missio*⁷, jako odrębny od słowa «katecheta». Dlatego pojawiły się problemy przy tłumaczeniu go na inne języki, w których nie stosowano tego rozróżnienia⁸. Jak podaje o. W. Kluj OMI w ten sposób powstała ciekawa sytuacja. Rozróżnienie tych dwóch pojęć istnieje jedynie w języku polskim (i łacińskim), gdzie słowo «katechista» jest terminem bardziej szczegółowym, natomiast w innych językach trzeba dodawać różne przymiotniki, np. «katecheta misyjny», na określenie tej samej rzeczywistości⁹.

Należy zaznaczyć, że termin «katechista», «misjonarz» czy «misjonarka» w odniesieniu do pierwszych wieków jest z pewnością przykładem przenoszenia współczesnego nam słownictwa na tamte czasy. W pierwszych wiekach o wiele bardziej sens posługi oddaje termin «apostoł» czy «apostołka», chociaż różni się on od terminu technicznego «dwunastu», o czym zaświadcza sam św. Paweł w 1 Kor 15,5.7. Słowo «świecki» (gr. *laikos*) pojawiło się w literaturze kościelnej dopiero pod koniec II w.¹⁰

Ks. J. Nowak SAC, ukazując zaangażowanie osób świeckich w dzieło ewangelizacji już w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, stara się wyjaśnić termin «apostolstwo». W celu jego zrozumienia należy najpierw wyjaśnić określenie «apostoł». Grecki wyraz *apostole* oznacza posłannictwo, wysłannictwo, apostołat. Stąd «apostoł» (gr. *apostolos*) wskazuje na posłańca, wysłannika, apostoła. W greckiej literaturze klasycznej *apostolos* oznaczał statek, flotę morską lub dowodzącego nią admirała. Jednak termin ten występuje na określenie wysłannika. W Septuagincie hebrajskie *szaluach* (posłany) zostało przetłumaczone na *apostolos* (1 Krl 14,6). Uczni żydowscy stosowali określenie «posłany» w odniesieniu do Mojżesza, Eliasza, Elizeusza i Ezechiela. Funkcja *szaluach* lub *szaliach* (posłany) była używana także przez Sanhedryn na określenie łączników pomiędzy Jerozolimą a diasporą, w celu informowania Żydów o dacie święta Paschy lub zbierania darów. W Nowym Testamencie termin «apostoł» występuje 79 razy. W odniesieniu do Chrystusa w Piśmie Świętym stosuje go tylko jeden raz autor Listu do Hebrajczyków, gdy mówi: „zwróćcie uwagę na Apostoła i Arcykapłana naszego wyznania, Jezusa”

⁶ Por. JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska Jana Pawła II Catechesi tradendae o katechizacji w naszych czasach* (16.10.1979) p. 66.

⁷ Por. TENŻE. *Encyklika Redemptoris missio o stałej aktualności posłania misyjnego* (7.12.1990) p. 73.

⁸ Por. W. KLUIJ. *Rozwój polskiej terminologii misyjnej* s. 208-212.

⁹ Por. *tamże* s. 209.

¹⁰ Por. S. STASIAK. *List do Rzymian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*. Częstochowa 2020 s. 656-657.

(Hbr 3,1). Skoro wszelkie apostołstwo w Kościele bierze swój początek od Chrystusa, to można nazwać Syna Bożego praapostołem¹¹.

Zasługi katechistów w głoszeniu Ewangelii i zakładaniu Kościoła w pierwszych wiekach chrześcijaństwa wpłynęły na dowartościowanie ich posługi w dokumentach Soboru Watykańskiego II, który odwołał się w swoich pracach do doświadczenia Kościoła tego czasu. Pozwoliło to dostrzec, że w historii ewangelizacji Afryki Środkowej funkcjonował obraz katechisty, który tak jak w pierwszych wiekach Kościoła poświęca się wyłącznie nauczaniu. Soborowy dekret *Ad gentes*, mówiący o tworzeniu się społeczności chrześcijańskiej na terenach misyjnych, podkreśla znaczenie pracy katechistów tak w przeszłości, jak i dzisiaj. Zwraca przy tym uwagę, że ich posługa ma charakter urzędowy. Do założenia Kościoła i do rozwoju wspólnoty chrześcijańskiej konieczne są bowiem różne urzędy powoływane przez Boga spośród wiernych: „Zalicza się do nich urząd kapłanów, diakonów i katechistów”¹².

Zainspirowana soborowym dekretem misyjnym Kongregacja ds. Ewangelizacji Narodów wydała w 1970 r. dokument precyzujący, kim jest katechista, jakie są jego zadania, jakie są główne wytyczne dla jego formacji oraz regulujący sprawę ich utrzymania¹³. Dokument Kongregacji podkreśla, iż katechista jest człowiekiem świeckim, obdarzonym odpowiedzialnością ewangelizacyjną, pomagającym w budowie wspólnoty chrześcijańskiej, zależnie od miejscowych potrzeb. A zatem nie może być traktowany tylko jako zastępca kapłana. Dokument nie wyklucza sytuacji, w której mógłby on zastąpić nieobecnego kapłana, ale równocześnie zaznacza, że nie stanowi to głównej funkcji katechisty. Uzasadnieniem jego szczególnej roli w ewangelizacji nie jest bowiem sytuacja braku kapłanów, ale misyjna natura Kościoła. Szczególny charyzmat i powołanie katechisty są inspirowane przez Ducha Świętego. Katechiści

[...] idą za tym powołaniem i otrzymują od Boga szczególny charyzmat, który zostaje uznany przez Kościół i który uzdalnia ich do dawania świadectwa o Chrystusie¹⁴.

Wyraźnie zaznaczono, że na urząd katechisty powołuje Kościół¹⁵.

Niewątpliwie pewną trudność w scharakteryzowaniu istoty posługi katechisty stanowi stosowana terminologia. Ten problem stara się rozwiązać ks. M. Polak,

¹¹ Por. J. Nowak. *Apostolski wymiar liturgii. Studium teologiczno-liturgiczne w świetle Konstytucji „Sacrosanctum Concilium”*. Poznań 1999 s. 25-26.

¹² SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Dekret o misyjnej działalności Kościoła Ad gentes divinitus* (7.12.1965) p. 15.

¹³ Por. KONGREGACJA DS. EWANGELIZACJI NARODÓW. *O zadaniu misyjnym Kościoła*. Tłum. B. Wodecki. „Collectanea Theologica” 44:1974 nr 2 s. 153.

¹⁴ *Tamże*.

¹⁵ Por. *tamże*.

przypominając, że w odniesieniu do kwestii terminologicznych w watykańskiej instrukcji dotyczącej współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów, zatwierdzonej przez papieża Jana Pawła II 13 sierpnia 1997 r., zwraca się uwagę na to, że używanie terminu «posługa» wobec zadań wypełnianych przez wiernych świeckich uzasadnione jest tym,

[...] iż są one na swój sposób udziałem w jedynym kapłaństwie Chrystusa. Jedynie trwała więź z jedyną i pierwotną «posługą Chrystusa» pozwala w pewnej mierze stosować termin «posługa» także do wiernych świeckich bez popadania w dwuznaczność, to znaczy w taki sposób, że nie jest to odbierane i przeżywane jako wyraz nieuprawnionej aspiracji do «posługi sakramentalnej» albo jako stopniowe zanikanie jej odrębności¹⁶.

Posługa zatem to sposób realizowania powołania wiernych świeckich do apostołstwa.

Do posługi katechisty, jako świeckiego pomocnika kapłana w dziele ewangelizacji, nawiązuje adhortacja *Catechesi tradendae*. Przez termin «katechista» Jan Paweł II rozumie dokładnie to, o czym mówi papież Franciszek w *Antiquum ministerium*. Według tych dokumentów katechiści zawsze powinni przepowiadać słowo Boże w imieniu Kościoła, prowadząc nauczanie w jedności z całym Kościołem i jego pasterzami. W ten sposób stają się znakiem Kościoła, w którego posłannictwie uczestniczą. Papież Franciszek przypomina również, że

[...] poczynawszy od Soboru Ekumenicznego Watykańskiego II, Kościół odczuł z odnowioną świadomością wagę zaangażowania świeckich w dzieło ewangelizacyjne. Ojcowie soborowi potwierdzili wiele razy, jak bardzo jest konieczne, dla plantatio Ecclesiae («zaszczepiania Kościoła») i dla rozwoju wspólnoty chrześcijańskiej, bezpośrednie zaangażowanie wiernych świeckich w różne formy działalności, w których może wyrazić się ich charyzmat¹⁷.

O tym, kim jest katechista, mówią także dokumenty Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów. W 1992 r. Plenarne Posiedzenie Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów poświęcone było ich formacji. Podczas spotkania z uczestnikami posiedzenia, papież Jan Paweł II powiedział:

„Katechista, którego posłudze poświęciliście wasze posiedzenie plenarne, obdarzony jest niewątpliwie «szczególnymi cechami» (*Redemptoris missio* 73), które odróżniają go od katechetów działających w Kościołach o dawnych tradycjach. W krajach misyjnych jest on wezwany do pełnienia posługi związanej z samą działalnością misyjną, dzięki czemu przyczynia się do budowy chrześcijańskiej wspólnoty i pomaga braciom i siostram poprzez naukę religii, animację modlitwy wspólnotowej i przygotowanie do przyjęcia sakramentów.

¹⁶ Por. M. POLAK. *Posługa katechisty w świetle Listu apostołskiego Antiquum ministerium papieża Franciszka*. „Studia Warmińskie” 60:2023 s. 241.

¹⁷ FRANCISZEK. *List apostołski w formie motu proprio Antiquum ministerium* p. 4.

Jest przewodnikiem katechumenów na drodze do poznania ewangelicznego orędzia i do chrztu, włącza ich stopniowo w życie chrześcijańskiej wspólnoty, odważnie głosi prawdę i nowość Ewangelii [...] Katechiści mający rodziny winni ponadto dawać konsekwentne świadectwo chrześcijańskiej wartości sakramentu małżeństwa poprzez jego wierne przeżywanie i odpowiedzialne wychowywanie potomstwa¹⁸.

O przygotowaniu do posługi katechisty wspomina Kongregacja ds. Ewangelizacji Narodów w wydanym w 1993 r. *Przewodniku dla katechistów*. Przewodnik ten pokazuje typowy „portret” katechisty i program jego formacji. Podkreśla, że katechiści na terenach misyjnych mają swoją własną tożsamość, która odróżnia ich od katechetów pracujących w utrwalonych już Kościołach. Katechistę cechują: powołanie przez Ducha Świętego, misja kościelna, współpraca z ordynariuszem miejsca oraz szczególnie związek z działalnością misyjną *ad gentes*¹⁹.

Posługę katechisty charakteryzuje prefekt watykańskiej Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny sakramentów, abp Arthur Roche. W specjalnym liście wyjaśnia on, na czym ma polegać wykonywanie tej posługi²⁰. Na wstępie zaznacza, że nie wszyscy, którzy uczą w szkołach religii bądź przygotowują do sakramentów przy parafiach, powinni zostać katechistami. Katechiści mają być współodpowiedzialni w Kościele lokalnym za głoszenie i przekaz wiary, pod kierunkiem i we współpracy kapłanów-prezbiterów. Szef dykasterii zauważa, że dzisiaj funkcje katechistów różnią się w zależności od regionu. W Kościołach o długiej tradycji zajmują się oni katechezą przyparafialną przygotowującą do przyjęcia sakramentów, w krajach misyjnych uczestniczą w różnych formach duszpasterstwa, np. są liderami miejscowych wspólnot. W każdym przypadku jest to jednak posługa, która wymaga powołania, a zatem i rozeznania ze strony biskupa²¹.

Na zakończenie listu prefekt watykańskiej Kongregacji podkreśla, że dookreślenie profilu, posługi i formacji katechistów należy do kompetencji lokalnych konferencji episkopatu. Zadaniem zaś biskupów diecezjalnych jest rozeznawanie powołania do tej posługi, po uprzednim rozważeniu potrzeb wspólnoty i umiejętności kandydatów. Przypomina się zarazem, że katechiści muszą mieć odpowiednie przygotowanie biblijne, teologiczne, duszpasterskie i pedagogiczne, a także powinni odznaczać się ludzką dojrzałością²².

¹⁸ JAN PAWEŁ II. *Przemówienie do uczestników XIV Posiedzenia Plenarnego Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów* (30.04.1992). *L'Osservatore Romano* 13:1992 nr 7 s. 42-43.

¹⁹ Por. KONGREGACJA EWANGELIZACJI NARODÓW. *Guide pour les Catechistes. Document d'orientation en vue de la vocation, de la formation et de la promotion des Catechistes dans les territoires de mission qui dependent de la Congregation pour l'Evangelisation des Peuples*. Rzym 1993.

²⁰ Por. *Jest już obrzęd ustanowienia posługi katechisty. Kto może ją otrzymać?* <<https://misyjne.pl/jest-juz-obrzęd-ustanowienia-posługi-katechety-kto-może-ja-otrzymać/>> [dostęp: 5.04.2024].

²¹ Por. *tamże*.

²² Por. *tamże*.

Przygotowanie regulacji związanych z posługą katechisty jest ważne i potrzebne. Dlatego odpowiednie instytucje Kościoła w Polsce mogą skorzystać z doświadczenia polskich misjonarzy, którzy współpracują z katechistami na różnych kontynentach. Pomijając kwestie terminologii, warto przyjrzeć się dokładniej tej rzeczywistości, by wiedzieć, kim są katechiści, jaką rolę spełniają i na czym polega ich wyjątkowość.

2. DOŚWIADCZENIE POLSKICH MISJONARZY SZANSA DLA WPROWADZENIA POSŁUGI KATECHISTY W POLSCE

W soborowej odnowie Kościoła ważną rolę odgrywają odpowiednio uformowani ludzie świeccy. Zauważono, że do dojrzałości Kościoła i jego zakorzenienia w miejscowej kulturze potrzebna jest nie tylko znaczna liczba wiernych świeckich, wierzących i oddanych Kościołowi, ale także grupa świeckich poświęcających się bardziej bezpośrednio dziełu ewangelizacji. Do tej grupy należą katechiści. Nie posiadają oni święceń kapłańskich ani diakonatu, nie należą też do żadnego instytutu życia konsekrowanego, traktowanego w tradycji jako stan wyraźnie pośredni między laikatem i duchowieństwem²³. Jak przypomina o. J. Różański OMI, to właśnie oni w działalności misyjnej byli zawsze obecni przy boku misjonarzy, pracując z nimi nad głoszeniem Ewangelii, gdyż katecheza misyjna w wykonaniu tej grupy świeckich miała o wiele więcej cech kerygmatycznych niż informacyjnych. Nawet jeśli nie w swojej treści, to przynajmniej w formie, gdyż była przekazem ich osobistej wiary, w sposób zrozumiałym i dostosowanym w różnym stopniu do mentalności i kultury słuchaczy. Misjonarz pozostawał zawsze kimś innym, obcym, nawet jeśli na stałe wpisywał się w miejscowy krajobraz. Katechista natomiast był kimś z wnętrza, dzielił to samo wychowanie, znał miejscowe życie i jego uwarunkowania. Poza tym mówił zrozumiałym językiem. Nawet jeśli prawdy wiary chrześcijańskiej, przekazywane początkowo przez misjonarzy w sposób czysto europejski, katechizmowy, na zasadzie pytań i odpowiedzi oderwanych od podłoża biblijnego, były dość obce miejscowemu sposobowi myślenia, odczuwania i codziennego życia, to jednak katechiści potrafili przetworzyć je, dostosować, tłumaczyć, wiązać z konkretnym życiem, słowem inkulturowali, nie mając świadomości tego procesu ani wyobrażenia o nim. Misjonarze także nie uświadamiali sobie do końca tego procesu i nie nazywali go, ale wiedzeni intuicją i praktyką wiedzieli, iż przez katechistów dokonuje się coś ważnego, istotnego, dlatego zabiegali o nich i traktowali ich współpracę jako istotny wymiar dzieła misyjnego²⁴.

²³ Por. W. STASIK. *Progresywny wzrost kompetencji duszpasterzy świeckich i rola katechistów-proboszczów w diecezji Kisangani*. „Symposium” 1:1997 s. 79-85.

²⁴ Por. J. RÓŻAŃSKI. *Inkulturowanie Kościoła wśród ludów Środkowego Sudanu*. Poznań 2004 s. 196-197.

O. Róžański, znakomity polski misjolog, stwierdził, że

[...] wskazania soborowe oraz dokument Kongregacji Ewangelizacji Narodów z kwietnia 1970 r. wpłynęły zasadniczo na dynamiczny rozwój posługi katechisty. W młodych Kościołach Środkowego Sudanu od lat sześćdziesiątych można zaobserwować wyraźną tendencję do tworzenia ośrodków szkolenia katechistów, organizowania kursów i specjalistycznych sesji, zarówno na szczeblu parafialnym, regionalnym, jak i diecezjalnym czy też nawet ogólnokrajowym. Był to ruch o wyraźnych cechach oddolnych, aczkolwiek znajdujący pełne poparcie biskupów. Przy czym cechą istotną dla formacji katechistów w Kamerunie i Czadzie był fakt, iż odbywała się ona najczęściej w językach rodzimych. W Republice Środkowoafrykańskiej używano z reguły języka narodowego sango²⁵.

Opisując funkcjonowanie szkół katechistów, o. Róžański nawiązał do sytuacji Kościoła w Afryce. Wspomnił, że do 1960 r. na terenie Republiki Środkowoafrykańskiej istniały zaledwie cztery szkoły katechistów, na terenie Czadu dwie, w północnym Kamerunie zaś nie istniał jeszcze żaden ośrodek zasługujący na miano „szkoły”. Formacja katechistów odbywała się najczęściej tak jak dawniej, na sposób „mistrza i ucznia”. Bardzo często była to także formacja indywidualna.

Jedną z pierwszych szkół dla katechistów w północnym Kamerunie założono w misji Djinglia. W latach 1962-1970 w Djinglia odbywało się rocznie około 13 spotkań dla katechistów, trwających od trzech do pięciu dni. Szkoła dla katechistów w Djinglia miała w programie alfabetyzację w języku rodzimym oraz naukę języka francuskiego. W tym samym czasie żony katechistów korzystały z formacji sanitarnej i medycznej. Podobne szkoły powstały wkrótce prawie w każdej większej misji północnokameruńskiej. Niektóre z nich przybrały charakter regionalny, jak na przykład Ośrodek Kształcenia Katechistów w misji Lam, założony przez polskich oblatów. Liczba tych szkół i ich oddziaływanie często zmieniały się w zależności od prowadzących i personelu. Szesnaście z nich nabrało dużego znaczenia, jednak pod koniec lat 90. XX w. większość przybrała charakter lokalny, a tylko sześć regionalny. W Czadzie duże znaczenie miało szkolenie w Centrum Diecezjalnym w Doiti (Moundou), założonym jeszcze w 1960 r. przez bp. Samuela Gaumaina, oraz szkoła w Batchoro, Bam, Bendone, Ngueleng, Sarh, Ndżamenie, dwuletnia szkoła w Mombaroua oraz wiele innych. W 2000 r. na terenie kraju istniało osiem ośrodków formacji katechistów. W Republice Środkowoafrykańskiej w latach 90. XX w. funkcjonowało 12 ośrodków szkolenia katechistów proponujących dłuższe pobyty – od dwumiesięcznych po roczne. Ośrodki te przyjmowały katechistów wraz z ich żonami i dziećmi. Powyższe zmiany w mentalności i praktyce misjonarskiej wpłynęły na zasadniczy wzrost liczby katechistów w regionie. Od 1960 r. niezmiennie zauważyć można tendencję wzrostową we wszystkich diecezjach. W 2000 r. liczebność katechistów w poszczególnych krajach przedstawiała

²⁵ Tamże s. 199.

się następująco: Czad – 3251, Kamerun płn. – 2912, Republika Środkowoafrykańska – 3010. Razem – 9773 katechistów²⁶.

O. Różański bardzo wnikliwie opisuje pracę świeckich katechistów na misjach. Zwraca także uwagę na sposób wynagradzania ich posługi. Wspomina, że w latach 60. XX w. w niektórych misjach katechiści otrzymywali skromne wynagrodzenie w formie datku pieniężnego lub też innych darów materialnych. Była to kontynuacja dawnej praktyki, gdyż katechiści zwykle utrzymywali się z pracy na roli, a często swój czas – także w porze deszczowej, najistotniejszej w tej pracy – poświęcali na posługę w Kościele. Jednak niekiedy ta pomoc niszczyła ducha dobrowolności i bezinteresowności ich pracy. Czyniono także próby, by pozyskać ich jako płatnych animatorów rolniczych, ale wtedy często zaniechywali prowadzenie katechez lub je porzucali. Dlatego w latach 70. XX w., mimo wskazówek i zaleceń przytaczanych wyżej dokumentów kościelnych, prawie wszystkie misje zrezygnowały z tej formy wspierania katechistów, by w ten sposób oczyścić intencje głosicieli Bożego słowa. Utrzymywanie katechisty składano na barki wspólnoty, co było także uzasadnione ze względu na nowe ujęcie jego funkcji. Ta rekompensata wspólnoty za pracę katechisty przybierała najczęściej postać darów materialnych, głównie zboża, produktów żywnościowych, niekiedy też miała charakter pracy fizycznej na jego polu. W wielu misjach, we wszystkich trzech krajach, zasłużeni katechiści korzystali też z dyskretnej pomocy misjonarza, z reguły jednak niewychodzącej poza ramy bezinteresowności pracy. W Republice Środkowoafrykańskiej niektórzy z katechistów otrzymywali od wspólnoty wynagrodzenie za pełnienie w niej dodatkowych funkcji, np. sekretarza, kościelnego itp. W liście pasterskim poświęconym katechezie biskupi środkowoafrykańscy podkreślili bezinteresowny wymiar pracy katechistów. Jednak wiedząc, iż wielu z nich znajduje się w bardzo trudnej sytuacji materialnej, zwrócili się do wspólnot chrześcijańskich, by doceniły pracę katechistów i wspomogły ich przy różnych okazjach, wynagradzając w ten sposób ich czas poświęcony na służbę Kościołowi²⁷.

Doświadczenie polskich misjonarzy w organizowaniu szkół katechistów na terenach misyjnych widoczne jest w posoborowej odnowie działalności misyjnej. Wyjazdy pierwszych grup misjonarzy zakonnych stały się bodźcem także dla księży diecezjalnych i katolików świeckich. Coraz liczniejsze prośby świeckich o posłanie na misje sprawiły, że w 1987 r. Komisja Episkopatu ds. Misji zatwierdziła statut Instytutu Misyjnego Laikatu, czyniąc z niego swą agendę. Formacja świeckich do wyjazdu na misje odbywała się wspólnie z formacją kapłanów, zakonników i siostr zakonnych, przygotowujących się do misyjnej posługi w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie²⁸. W ostatnich latach zrodziła się praktyka uroczystego posyłania

²⁶ Por. *tamże* s. 200.

²⁷ Por. *tamże* s. 200-201.

²⁸ Por. *tamże* s. 214.

wolontariuszy misyjnych, co także przyczynia się do zatarcia granic między posługą katechisty i wolontariusza.

Podając przykłady zaangażowania świeckich w dzieło misyjne Kościoła, nie można nie wspomnieć o misjonarzach świeckich w Ameryce Łacińskiej. Historia misji na tym kontynencie w perspektywie zaangażowania świeckich wciąż czeka na wielu badaczy, którzy ujmą tę rzeczywistość ewangelizacyjną z różnych punktów widzenia²⁹. Niewątpliwie jednak doświadczenie polskich misjonarzy, którzy współpracują z katechistami na różnych kontynentach, oraz osób świeckich zaangażowanych w pracę misyjną może stać się źródłem inspiracji w tworzeniu odpowiednich warunków formacji katechistów i ich posługi w Kościele w Polsce.

3. POSŁUGA KATECHISTY W UWARUNKOWANIACH KOŚCIOŁA W POLSCE

Ustanowienie posługi katechisty wynika ze współczesnych wyzwań, z odczytania znaków czasu. Główne zadania i funkcje katechisty wyrażają się w posłudze przekazywania wiary w dziele ewangelizacji. Jak zaznacza papież Franciszek w adhortacji apostołskiej *Evangelii gaudium*, ewangelizacja jest procesem wielowarstwowym, na który składają się następujące elementy: odnowa ludzkości, dawanie świadectwa, wejście we wspólnotę, otwarte przepowiadanie, duchowe przyłgnięcie, przyjęcie znaków, dzieła apostołskie. Jej celem jest wewnętrzna przemiana człowieka. Nowa ewangelizacja urzeczywistnia się zasadniczo w trzech obszarach: w duszpasterstwie zwyczajnym, w środowisku osób ochrzczonych nieżyjących zgodnie z wymaganiami sakramentu chrztu oraz w środowisku tych, którzy nie znają Chrystusa lub Go zawsze odrzucali³⁰.

Papież Franciszek stwierdził, że

[...] ewangelizatorzy z Duchem to ewangelizatorzy, którzy się modlą i pracują. Z punktu widzenia ewangelizacji nie są potrzebne ani propozycje mistyczne bez mocnego zaangażowania społecznego i misyjnego, ani też mowy czy działania społeczne i duszpasterskie bez duchowości przemieniającej serce. [...] Trzeba zawsze dbać o wewnętrzną przestrzeń, nadającą sens chrześcijańskiemu zaangażowaniu i aktywności. Bez dłuższych chwil adoracji, modlitewnego spotkania ze Słowem, zadania łatwo pozbawione zostają sensu, my zaś czujemy się osłabieni z powodu zmęczenia i trudności, a zapał gaśnie. Kościół nie może się obyć bez oddychania płucami modlitwy i cieszyć się bardzo, że we wszystkich

²⁹ Por. J. RÓŻAŃSKI. *Posługa świeckiego misjonarza w Kościele*. „Teologia i Moralność” 17:2022 nr 2 s. 108.

³⁰ FRANCISZEK. *Adhortacja apostołska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie* (24.11.2013) p. 14.

instytucjach kościelnych mnożą się grupy modlitwy, wstawiennictwa, modlitewnego czytania Słowa, nieustającej adoracji Eucharystii³¹.

Kościół w Polsce posiada już pewne doświadczenie w zaangażowaniu osób świeckich w niektóre obszary duszpasterstwa. Pierwsza szkoła katechistów powstała w archidiecezji poznańskiej 15 maja 2010 r. Jej celem jest przygotowanie osób świeckich do pełnienia posługi katechisty, czyli do prowadzenia różnego rodzaju katechez dla dorosłych w parafiach³². Szkoła katechistów, korzystając z gościnności Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ma swoją siedzibę w budynku Wydziału Teologicznego. Jej uczestnikami są osoby dojrzałe w wierze, posiadające predyspozycje do prowadzenia spotkań z dorosłymi, a kierowane są do szkoły przez swoich księży proboszczów, o ich przyjęciu w poczet studentów decyduje dyrektor szkoły³³. W dekrete powołującym tę szkołę metropolita poznański zaznaczył, że erygowanie Szkoły Katechistów Archidiecezji Poznańskiej ma na uwadze zapotrzebowanie na katechezę dorosłych oraz wynika z przepisów prawa kościelnego, *Dekretu o apostołstwie świeckich Apostolicam actuositatem* Soboru Watykańskiego II oraz *Adhortacji apostołskiej Catechesi tradendae*³⁴.

Decyzja o powołaniu szkoły katechistów jest owocem Synodu Archidiecezji Poznańskiej, który odbywał się w latach 2004-2008. Jednym z tematów tego synodu było unormowanie posługiwania katechetycznego świeckich w parafii. Została wówczas poruszona kwestia parafialnej katechez dorosłych, która w większości nie była realizowana regularnie. Opracowane dokumenty synodalne określiły cele takiej działalności katechetycznej, wśród których na czoło wysuwało się rozwijanie wiary dorosłych i przygotowywanie świeckich do współodpowiedzialności za Kościół³⁵.

Podstawowym celem formacji proponowanej przez szkołę katechistów jest przygotowanie przyjętych kandydatów do prowadzenia różnych form katechez dorosłych w parafiach, a w dalszej kolejności towarzyszenie im po ukończeniu szkoły w pełnieniu posługi katechisty. Wnikliwą analizę działalności Szkoły Katechistów Archidiecezji Poznańskiej przeprowadzili pracownicy Wydziału Teologicznego Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wyniki swych badań

³¹ *Tamże* p. 262.

³² Por. J. HADRYŚ. *Formacja duchowa świeckich w Szkole Katechistów Archidiecezji Poznańskiej*. „Studia Gnesnensia” 31:2017 s. 171.

³³ Por. *tamże*.

³⁴ Por. A. WIERADZKA-PILARCZYK, Sz. JAKÓB. *Sylwetka absolwenta Szkoły Katechistów – pomiędzy teorią a praktyką*. „Poznańskie Studia Teologiczne” 42:2022 s. 127.

³⁵ Por. *tamże* s. 125-150.

opublikowali w „Poznańskich Studiach Teologicznych”³⁶. Wyniki te mogą stanowić źródło do dalszych analiz związanych z organizowaniem szkół katechistów w innych diecezjach w Polsce.

W dyskusji nad zadaniami katechistów w duszpasterstwie parafialnym w uwarunkowaniach Kościoła w Polsce ważne jest określenie zakresu tych zadań. Inny jest zakres w misji, jaką otrzymuje katecheta, a inny w posłudze katechisty. Jak stwierdza A. Wieradzka, w dzisiejszej sytuacji prawnej katecheta w węższym znaczeniu to osoba, która ukończyła wyższe studia magisterskie i obroniła tytuł magistra na wydziale teologicznym. Ma ona prawo, po otrzymaniu misji od biskupa miejsca, do nauki religii w różnego rodzaju placówkach edukacyjnych. Katechista natomiast to osoba wybrana przez wspólnotę Kościoła i przygotowana do roli głoszenia Ewangelii w swojej wspólnocie. Formacja do głoszenia katechez dla dorosłych w parafiach odbywa się w ramach zajęć w szkole katechistów³⁷.

W wielu diecezjach w Polsce biskupi powołują do istnienia diecezjalne szkoły katechistów³⁸. Brakuje jednak jednego programu kształcenia i wyznaczonych efektów tego kształcenia. Mimo to we wszystkich dekretach erekcyjnych diecezjalnych szkół katechistów jest stwierdzenie, że pierwszym obszarem apostołstwa katechisty jest przepowiadanie i formacja wiary. Są to zadania podobne do tych, które wypełniają katecheci, ale poszerzone o takie, które zasadniczo wykraczają poza obszar kompetencji katechetów. Jakkolwiek w dokumentach kościelnych dotyczących posługi katechisty zaznaczono, że niektóre z tych zadań są wypełniane pod nieobecność kapłana bądź diakona, to jednak część z nich wchodzi w zakres zadań istniejących już wcześniej posług, tj. akolity czy lektora. Dlatego w programie diecezjalnych szkół katechistów w uwarunkowaniach Kościoła w Polsce należy dokładnie określić zakres tej posługi w odniesieniu przede wszystkim do katechetów parafialnych, ale także do ustanowionych stałych lektorów, akolitów czy diakonów. Co to wszystko oznacza w praktyce? Przede wszystkim należy ustalić sposób realizacji tej oficjalnie ustanowionej świeckiej posługi katechisty. Dlatego papież Franciszek w *Antiquum ministerium* zachęca:

Zapraszam zatem konferencje biskupów do urzeczywistnienia posługi katechisty, ustalając konieczną ścieżkę formacyjną oraz kryteria normatywne wymagane do otrzymania tejże posługi, a także znajdując odpowiednie formy służby,

³⁶ Por. H. PILARCZYK. *Katechista – świadek, ewangelizator, formator. Katecheza dorosłych w kontekście duszpasterstwa rodzin wobec ponowoczesnych tendencji współczesnego świata*. W: *Duszpasterstwo rodzin w teorii i praktyce*. Red. A. Pryba. Poznań 2015 s. 234-249.

³⁷ Por. A. WIERADZKA. *Szkoła Katechistów jako odpowiedź na wezwanie Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*. W: *Zawsze z Tobą. Księga pamiątkowa ofiarowana Bp. Zdzisławowi Fortuniakowi na 50-lecie kapłaństwa*. Red. J. Hadryś. Poznań 2013 s. 201-208.

³⁸ Diecezjalne szkoły katechistów są m.in. w diecezji siedleckiej, poznańskiej, warszawskiej, kieleckiej, elckiej, łódzkiej, gdańskiej. W diecezji kaliskiej szkoła ta nazywa się Szkołą Liderów Parafialnych.

jaką podejmą osoby powołane do jej pełnienia zgodnie z tym, co zostało wyrażone w niniejszym Liście apostołskim³⁹.

Konferencja Episkopatu Polski podjęła już starania zmierzające do urzeczywistnienia tej posługi w Kościele w Polsce. Odnośnie do terminologii związanej z ustanowioną przez papieża Franciszka posługą katechisty Konferencja Episkopatu Polski ustaliła, że dla tej posługi używane będzie określenie «katechista». Zostało to przyjęte na 391. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski, które odbyło się 14-15 marca 2022 r. Biskupi ustanowili także akt normatywny, jakim jest *Dekret ogólny w sprawie wieku i wymagań stawianych kandydatom do stałej posługi katechisty* oraz przyjęli tłumaczenie na język polski *Obrzędu ustanowienia katechisty*. Dokumenty zostały przesłane do Stolicy Apostolskiej w celu uzyskania wymaganego *recognitio*.

Misją świeckiego katechisty w parafii, w warunkach Kościoła w Polsce, jest prowadzenie katechezy ewangelizacyjnej dorosłych, obejmującej osoby, które uczestniczą w procesie duszpasterskiego przygotowania do przyjęcia sakramentów świętych. W szczególności posługa katechisty dotyczy prowadzenia katechez kerygmatycznych dla rodziców i chrzestnych w ramach przygotowania do sakramentu chrztu, dla rodziców dzieci przygotowujących się do pierwszej Komunii Świętej, dla kandydatów i rodziców młodzieży przygotowującej się do przyjęcia sakramentu bierzmowania, dla narzeczonych w ramach przygotowania do sakramentu małżeństwa oraz ewangelizacja stała dla dorosłych, którzy wyrażą chęć dalszej formacji i uczestnictwa w systematycznych spotkaniach parafialnych. Dlatego Konferencja Episkopatu Polski powinna opracować szczegółowy program formacyjny dla kandydatów na katechistów, a także program stałej formacji oraz zadbać o przygotowanie parafii, aby mogły one zrozumieć i przyjąć posługę katechistów.

ZAKOŃCZENIE

Papież Franciszek ustanawiając posługę katechisty, nawiązał do tradycji Kościoła, w której osoby świeckie od samego początku angażowały się w działalność ewangelizacyjną. Według niego

Katechista jest powołany przede wszystkim po to, by wyrazić swoje kompetencje w posłudze duszpasterskiej przekazywania wiary, która rozwija się na różnych swych etapach: od pierwszego głoszenia, które wprowadza w kerygmat, przez nauczanie, które czyni świadomymi nowego życia w Chrystusie i przygotowuje w szczególności do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, aż po formację stałą, która pozwala każdemu ochrzczoneму być zawsze gotowym «do obrony wobec każdego, kto domaga się od was uzasadnienia tej nadziei»

³⁹ FRANCISZEK. *List apostołski w formie motu proprio Antiquum ministerium* p. 9.

(1 P 3,15). Katechista jest zarazem świadkiem wiary, mistrzem i mistagogiem, towarzyszem i pedagogiem, który naucza w imieniu Kościoła⁴⁰.

Wprowadzenie posługi katechisty w Kościele w Polsce wymaga sprecyzowania zakresu jego duszpasterskiego zaangażowania. Główna teza niniejszego artykułu, że dokumenty Kościoła ukazują posługę katechisty jako integralną część ewangelizacji moim zdaniem została udokumentowana. Posługa ta może przyczynić się do ożywienia duszpasterstwa parafialnego w sytuacji kryzysu powołań kapłańskich, a Kościół w Polsce może obficie czerpać z doświadczenia polskich misjonarzy w organizowaniu szkół katechistów w poszczególnych diecezjach. Przyznanie nowych kompetencji pastoralnych świeckim katechistom jest kolejnym krokiem papieża Franciszka zmierzającym do odklerykalizowania życia współczesnego Kościoła. W świetle niniejszego przedłożenia wydaje się, że wprowadzenie posługi katechisty wychodzi naprzeciw oczekiwaniom Kościoła, związanym nie tylko z katechezą dorosłych, ale i z odpowiedzialnym prowadzeniem nowej ewangelizacji.

BIBLIOGRAFIA

- FRANCISZEK: *Adhortacja apostolska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie* (24.11.2013).
- FRANCISZEK: *List apostolski w formie motu proprio Antiquum ministerium* (10.05.2021).
- HADRYŚ J.: *Formacja duchowa świeckich w Szkole Katechistów Archidiecezji Poznańskiej*. „Studia Gnesnensia” 31:2017 s. 169-180.
- JAN PAWEŁ II: *Adhortacja apostolska Jana Pawła II Catechesi tradendae o katechizacji w naszych czasach* (16.10.1979).
- JAN PAWEŁ II: *Encyklika Redemptoris missio o stałej aktualności posłania misyjnego* (7.12.1990).
- JAN PAWEŁ II: *Przemówienie do uczestników XIV Posiedzenia Plenarnego Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów* (30.04.1992). „L’Osservatore Romano” 13:1992 nr 7 s. 42-43.
- KLUIJ W.: *Rozwój polskiej terminologii misyjnej na przykładzie słów «katecheci/katechiści»*. „Collectanea Theologica” 75:2005 nr 4 s. 208-212.
- KONGREGACJA EWANGELIZACJI NARODÓW: *Guide pour les Catechistes. Document d’orientation envue de la vocation, de la formation et de la promotion des Catechistes dans les territoires de mission qui dependent de la Congregation pour l’Evangelisation des Peuples*. Rzym 1993.
- NOWAK J.: *Apostolski wymiar liturgii. Studium teologiczno-liturgiczne w świetle Konstytucji „Sacrosanctum Concilium”*. Poznań 1999.
- PILARCZYK H.: *Katechista – świadek, ewangelizator, formator. Katecheza dorosłych w kontekście duszpasterstwa rodzin wobec ponowoczesnych tendencji współczesnego świata*. W: *Duszpasterstwo rodzin w teorii i praktyce*. Red. A. Pryba. Poznań 2015 s. 234-249.

⁴⁰ FRANCISZEK. *List apostolski w formie motu proprio Antiquum ministerium* p. 6.

- POLAK M.: *Posługa katechisty w świetle Listu apostolskiego Antiquum ministerium papieża Franciszka*. „Studia Warmińskie” 60:2023 s. 239-253.
- RÓŻAŃSKI J.: *Inkulturowanie Kościoła wśród ludów Środkowego Sudanu*. Poznań 2004.
- RÓŻAŃSKI J.: *Posługa świeckiego misjonarza w Kościele*. „Teologia i Moralność” 17:2022 nr 2 s. 105-121.
- SIEMIENIEWSKI A., KIWKA M.: *Chrześcijańskie ruchy charyzmatyczne: nowość czy kontynuacja tradycji?* Poznań 2019.
- STASIAK S.: *List do Rzymian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*. Częstochowa 2020.
- STASIK W.: *Progresywny wzrost kompetencji duszpasterzy świeckich i rola katechistów-proboszczów w diecezji Kisangani*. „Symposium” 1:1997 s. 79-85.
- WIERADZKA A.: *Szkoła Katechistów jako odpowiedź na wezwanie Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*. W: *Zawsze z Tobą. Księga pamiątkowa ofiarowana Bp. Zdzisławowi Fortuniakowi na 50-lecie kapłaństwa*. Red. J. Hadryś. Poznań 2013 s. 201-208.
- WIERADZKA-PILARCZYK A., JAKÓB SZ.: *Sylwetka absolwenta Szkoły Katechistów – pomiędzy teorią a praktyką*. „Poznańskie Studia Teologiczne” 42:2022 s. 125-150.

Streszczenie: Jednym z głównych tematów dyskusji, która odbywa się w Kościele w Polsce, jest sprawa przygotowania regulacji związanych z posługą katechisty, którą papież Franciszek wprowadził w ogłoszonym 10 maja 2021 r. motu proprio *Antiquum ministerium*. Papieski dokument mówi, że posługa katechisty przeznaczona jest zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet, a zadaniem katechistów ma być współpraca z kapłanami. Wykonując swoją posługę, katechista może przewodniczyć modlitwie wspólnotowej, a w szczególności „niedzielnej liturgii pod nieobecność kapłana czy diakona”, posługiwać chorym, przewodniczyć obrzędom pogrzebowym, koordynować inicjatywy duszpasterskie w parafii, pomagać ubogim. Zadaniem zaś biskupów diecezjalnych jest troska o odpowiednią formację kandydatów do posługi katechisty i zdiagnozowanie potrzeb wspólnoty i umiejętności kandydatów. Katechiści muszą mieć odpowiednie przygotowanie biblijne, teologiczne, duszpasterskie i pedagogiczne, a także powinni odznaczać się ludzką dojrzałością, dlatego w diecezjach powinny powstawać szkoły katechistów. Posługa katechisty jest znana w Kościele już od jego początków, jednak w różnych okresach historycznych realizowana była w odmienny sposób. Najpierw praktykowali ją wierni świeccy, z czasem została zastrzeżona dla przygotowujących się do przyjęcia święceń. Sobór Watykański II powrócił do odnowy starożytnych posług kościelnych, rozumianych jako posługi udzielane na sposób stały także wiernym świeckim, a taką posługą jest posługa katechisty.

Słowa kluczowe: katechista, katecheta, misjonarz świecki, nowa ewangelizacja, duszpaństwo parafialne.